

POVILAS PUZINAS
(1907-1967)

Dailininkas.

Nepriklausomos Lietuvos Panevėžio Valstybinė Berniukų gimnazija garsėjo savo mokiniais todėl, kad juos į gyvenimą lydėjo puikūs įvairių specialybių mokytojai, tarp jų ir piešimo mokytojai skulptorius Juozas Zikaras, dalininkai Juozas Kaminskas, Vytautas Kairiūkštis bei paskutinis priešokupaciniais (1937-1940) metais dirbęs Povilas Puzinas.

P. Puzinas gimė 1907 m. rugpjūčio 3 d. Rygoje lietuvių išeivių šeimoje. Gabus dailei jaunuolis, kaip ir skulptorius Juozas Zikaras, ilgai ir sunkiai skynėsi kelią į dailę. 1920 m. baigęs Rygos lietuvišką vidurinę, 1921-1923 m. mokėsi Kultūros meno mokykloje. Neturėdamas gimnazijos baigimo atestato, nuo 1923 m. laisvuojų klausytoju stu-

dijavo Rygos Meno akademijoje. Tik 1928 m. gavęs brandos atestatą, tapo pilnateisiu studentu. 1932 m. baigė akademiją ir tapo diplomuotu dailininku.

Kaip Lietuvos pilietis 1933-1935 m. Lietuvos kariuomenėje atliko karinę prievolę.

Panevėžio Valstybinės berniukų gimnazijos direktoriaus Jurgio Elisono pakviestas, 1937 m. pakeitė išvykusį piešimo mokytoją dailininką Vytautą Kairiūkštį. Gimnazijoje dirbo iki 1940-ųjų metų. Trumpas panevėžietiškas laikotarpis nebuvo kūrybingiausias, tačiau ir per tą laiką paliko pėdsakus mokinių atmintyje, darbus Panevėžyje.

Panevėžio gimnazija buvo pirmoji oficiali jo darbo vieta. Kaip ir visų jaunų mokytojų, pirmieji darbo metai – savęs ir savo vietos visuomenėje ieškojimų metai, todėl jis mokinių atsiminimuose traktuojamas įvairiai. Mokiniai, kurie domėjosi menu, jį mėgo už novatoriškumą, už nuoširdų bendravimą. Dabar žinomas dailininkas, Panevėžio Garbės pilietis dailininkas Kazimieras Naruševičius prisimena: "Piešimą tuomet dėstė dailininkas Povilas Puzinas. Jis buvo puikus pedagogas, domėjosi mokinių užklasine kūryba". Prisimena, kad mokytojo paskatintas jis 1938 m. surengė pirmąją savo darbų parodą. Jo piešiniams buvo skirta visa gimnazijos sporto salė. Tai buvo didelė paskata jaunojo dailininko tolimesnei kūrybinei veiklai ir gyvenimo kelio pasirinkimui. JAV gyvenantis medicinos daktaras Rimvydas Sidrys savo atsiminimuose rašo: "Antrasis mokytojas, kuris pradėjo dėstyti paišybą V. Kairiūkščiui išvažiavus, Puzinas, buvo į Kairiūkštį visai nepanašus. Tai buvo dar jaunas vyras, šviesiais, atgal sušukuotais plaukais, prakaulaus veido (...). Jis rodydavo įvairius paveikslus. Tokios pamokos geriausiai patikdavo. Atsinešdavo visokių albumų, meno reprodukcijų rinkinių, rodydavo juos, aiškindavo, kritikuodavo. Pavasarį ir rudenį išsivedavo mokinius į gamtą piešti iš natūros". Menu nesido-

mintiems jis atrodė šiek tiek nuobodokas.

Laisvu nuo darbo gimnazijoje laiku jis dekoravo Panevėžio Katedrą. Šonines navas papuošė aštuoniais didžiuliais paveikslais šv. Rašto tematika. Lubas papuošė freskomis. Be to, trimis paveikslais papuošė Marijonų vienuolyno koplyčios altorius, nutapė paveikslą Smilgių (Biržų raj.) bažnyčiai, transatlantinių lakūnų S. Dariaus ir S. Girėno portretus bei kt.

1940 m. išsikėlęs į Kauną, dirbo Taikomosios dailės institute. Vokiečių okupacijos metais įsijungė į rezistencinę veiklą. Pajutęs, kad gali būti išaiškintas, pasislėpė Rygoje. Ten taip pat bendravo su lietuvių ir latvių rezistentais. 1944 m. kovo mėn. gestapo buvo suimtas ir kalintas iki rugsėjo mėn. 1944 m. pasitraukęs į Vakarus, gyveno Vokietijoje perkeltųjų stovyklose.

1947 m. atvyko į JAV. Pagal specialybę dirbo Los Anželo ir Niujorko dailės mokyklose. 1961 m. įkūrė privačią dailės studiją, kuriai vadovavo iki mirties.

Gyvenant JAV atsiskleidė jo talentas. Per 33 Vakaruose pragyventus metus nutapė daug vertingų paveikslų, kurių turi išgiję ne tik privatūs asmenys, bet ir prestižinės paveikslų galerijos.

Po jo mirties Japonijos knygų leidykla išleido puikų jo darbų reprodukcijų albumą. Pratarmėje jo žmona Austrarė rašo: "Jis romantiškai mylėjo visa, kas sena, užmirštas vietas ir mažus kalnelius, vėjo perpučiamas trobeles ir meškeriojimą laivelyje. Jis mėgo jūrą. Žuvis ir meškeriotojas dažnai pasirodo jo kūrinuose. Savo kūrinių kompozicijose P. Puzinas stengėsi išreikšti mūsų laikų kančią, vaizduodamas Lietuvos ir Latvijos žmonių likimą tokiuose darbuose, kaip "Benamis", "Ištrėmimas", "Pabėgelis", "Dvidešimtojo amžiaus Madona" ir kt."

Už savo darbus buvo apdovanotas įvairiomis premijomis Lietuvoje ir užsienyje.

Mirė 1967 m. birželio 21 d. Niujorke, nepalikęs testamento. 1969 m. neparduoti jo kūriniai buvo perduoti M.K. Čiurlionio galerijai Čikagoje. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę po atsisveikinimo parodos Čikagoje, dalis paveikslų 1994 m. buvo perduota Lietuvai, o kita dalis – Latvijai. 1999 m. sausio mėn. Povilas Puzinas į Panevėžį grįžo dar kartą – didelė jo paveikslų dalis buvo eksponuojama Panevėžio dailės galerijoje.

Nors Povilas Puzinas Panevėžyje dirbo neilgai, tačiau miestui paliko tapytus paveikslus Kristaus Karaliaus katedroje ir savo mokinius – dalininkus Kazimierą Naruševičių ir Albertą Stepanką.